

նայ, եւ այլն: Այս պարագան մեզ համար անհասկնալի կը մնայ: Պատրիարքը Եգիպտոսէն Երուսաղէմ գալուն իր հետը կը բերէ 75 ձեռագիր Սուրբ Գիրք, որոնց մին՝ օրինակ մը չորս Աւետարաններով՝ «պէսպէս գոյներով և ոսկով՝ պայծառազարդ պատկերօք»: Այս ձեռագիրները, ըստ Հ. Ալիշանի, հաւանական կը թուի թէ Գր. Վկայասէր հետը բերած էր, երբ Եգիպտոս եկաւ. վասն զի յիշուած է մեր պատմիչներէն թէ Վկայասէր հետը ձեռագիրներ բերած ու Եգիպտոս թողած էր:

Արուստհլի վերև գրուածքէն կ'իմանանք նաև ծանրակշիռ դէպք մը, իբր թէ Երուսաղէմ նստող եպիսկոպոսին կողմէն՝ առ նախանձու, Եգիպտոսի պատրիարքը թունաւորուած է. այս դէպքին առասպել ու զրպարտութիւն ըլլալը հաստատել աւելորդ է. վասն զի նոյն իսկ Արուստհլ ինքն է որ՝ կը գրէ «Աստուած իր ծածուկ իմաստութեամբ գիտէ թէ որչափ ստոյգ էր այդ եպիսկոպոսին համար ըսուածը»: Իսկ պատրիարքին վարուց մասին գրուածը լոկ զրպարտութիւն է և Արուստհլ ինքնին կը հերքէ զայն:

Գալով Երուսաղէմէ դուրս պատրիարքին կողմէն Ս. Սարգիսի վանքին ու եկեղեցւոյն հիմնարկութեան՝ անոր վրայ կարելի չէ տարակուսիլ. քանի որ Արուստհլ որոշ կը գրէ թէ «այս եկեղեցւոյս փոխադրեց բոլոր սեղանոյ սպասքն և ոսկի դահեկանքն». կ'ըսուի նաև թէ այս նորահաստատ վանքին մէջ կը բնակէին 20 միանձուներ: Համեմատաբար նոր, այսինքն 1172 թուականին, հիմնարկուած վանք մը զարմանալի է որ չուսի ունէ յիշատակարան թուղթի վրայ՝ գրով կամ քարի վրայ՝ քանդակուած. և ոչ մի աւանդութիւն մնացած է Երուսաղէմէն դուրս: Ս. Սարգսի վանքին գոյութեանը: Վանքին հիմնարկութեան պատմականութիւնը զիտնալով՝ անշուշտ պիտի ուզենք զիտնալ նաև թէ ո՛ւր շինուած էր ան: Հակառակ մեր պրպտումներուն չկրցինք ո՛ւնէ տեղեկութիւն մը ձեռք բերել այդ մասին: Մենք կ'ըմբռնենք թէ «Երուսաղէմէն դուրս» բացատրութեամբ պէտք է հասկնանք «Երուսաղէմի մօտ», քանի որ հիմնադիր պատրիարքը՝ «երբ կը վախճանի՝ կը թաղուի Ս. Յակոբի մէջ», իբր մերձակայ վանք մը: Ս. Սարգսի վանքին տեղոյ մասին պիտի յայտնեմ կարծիք մը որ հիմնուած չէ ո՛ւնէ ազգ. յիշատակարանի մը վրայ, և է հետեւեալը. Երուսաղէմի մօտ, Յունաց Ս-